

Villa Rubino Cicerone

FEUILLETON - LXIII. évfolyam, 33. szám, 2019. augusztus 16.

1. Ágoston óta tudni: legkétesebb ismerősünk az idő. Legkétesebb akkor egy ismerős (grammatikai állítás), ha nonszensz már a kérdés is, láttuk-e valaha. Az idő nem látnivaló. Nem időzik sem másban, sem máskor; azt sem tudni, van-e belőle másik. Nemlétezünk sem képes lenni, amíg vagyunk. Nincs ismérve, így ráismerni sem lehet; ezért azt sem tudható, hogy félreismerjük-e. *Látatlanban* mégis rémlik, hogy az idő nem semmilyen: *valahogyan* történik.

Egyszer voltam egy helyen, ahol a rejtőzködő idő mintha előkúszott volna az ismeretlenéből; mindenesetre valami kétségkívül látszódott belőle az ember körül. Két hetet töltöttem ott, *a valahogyan történő idő helyén*, ahol egyébként semmi különös nem történt. Jó másfél évtizede volt. Most, hogy végére értem egy könyv írásának az időről, mely Kant időfelfogását nyomozta (*Tempus absconditus*), elővettem akkori jegyzeteimet. Képtelen kívánság, mégis jó lenne tudnom, már nem egy klasszikussal, hanem magammal beszélgetve, mit tarthatok *képnek* az időről.

Utóvégre a könyv *nézőpontra* tenne javaslatot időügyben, mondván Wittgensteinnel: „Nézd így a dolgokat!” Dolgok még csak-csak nézhetők így vagy úgy. *De minek nézhet ki az idő?*